

Gunnar Elstad:

Hvilken verden er den virkelige?

OM BRUK AV BRILLER.

En del tanker om det universet vi lever i, ser vi ut til å ha felles. Det er stort sett enighet om at jorda er rund og har tilnærmet kuleform, at den sammen med åtte andre planeter og et utall asteroider kretser rundt Sola og at dette solsystemet kun er en ørliten del av galaksen "Melkeveien". Det er ingen grunn til å tro at vi blir noe særlig uenige så lenge vi snakker om verdensbildet.

Derimot er det svært sannsynlig at vi kommer til å bli uenige når vi snakker om "virkelighetsoppfatningen". For til tross for at vi antakelig har det samme verdensbildet, kan vi oppfatte virkeligheten på mange forskjellige måter. Det kommer av at vi betrakter den fra litt ulike synsvinkler og betoner litt ulike ting. Vi kunne si at vi ser virkeligheten gjennom ulike brilleglass. Og den som har prøvd et par briller som tilhører en annen, har nok erfart at landskapet rundt han forandret seg litt.

Tenk deg en bedrift med flere hundre arbeidsplasser. Etter at salget har gått dårlig i lengre tid, får den store økonomiske problemer. Noe må gjøres. Men hva? Fagforeningen og de som har eierinteresser kan bli ganske uenige om det. Fordi de har så ulike interesser, ser de ganske ulikt på situasjonen. Kan hende de til og med anklager hverandre for ikke å skjønne hva som er vesentlig. Dersom en lokalavis støtter eierne og en annen fagforeningen, kan de beskrive konflikten så forskjellig at vi nesten begynner å lure på om det er den samme konflikten.

Eller tenk deg at du befinner deg på et psykiatrisk sykehus og hører tre leger snakke sammen om hva de kan gjøre for en pasient. Trodde du at fagfolk med flere års utdanning lett kunne komme til enighet om hva en bør gjøre for et menneske med psykiske problemer, vil du bli overrasket. Det er slett ikke lett for dem å bli enige. De representerer nemlig tre helt ulike skoleretninger. Dermed er de uenige ikke bare om behandlingen, men til og med om diagnosen. Og de har også en tendens til å beskyldes hverandre for ikke å ha forstått hva som er hovedsaken.

Vi ser altså virkeligheten gjennom briller. Og brilleglassene er blitt slipt av oppdragelsen vi har fått, av utdannelsen, vår politiske og religiøse innstilling og av de verdiene vi ønsker å kjempe for. En kristen, en humanist og en marxist stiller med helt forskjellige briller. Hver av dem vil være overbevist at han har de brillene som gjengir virkeligheten best.

Forholder det seg slik, må vi i alle fall legge vekk skråsikkerheten før vi begynner å snakke sammen. Vi må rett og slett være åpne for at vi selv har briller som har fortegnet virkeligheten en del, og vi må være villige til å prøve å se tingene gjennom andres briller. Er en skråsikker, er en som regel ikke villig til slikt. Det gjelder kristne så vel som marxister og humanetikere, bare for å nevne noen. Så får vi håpe at vi ikke etter dette ender opp med det synet at det ikke går an å finne ut hva som er sannheten.

HVEM ER GUD ?

Når folk med ulike briller kan bli uenige om noe så avgrenset som en arbeidskonflikt og en diagnose, da er det ikke rart om de blir enda mer uenige om enda mer uoversiktlige ting i livet. La oss se på en del ting en kan bli skikkelig uenige om.

DEN KRISTNE TEISMEN hevder at Gud ikke bare er en upersonlig kraft, et vagt prinsipp eller en første årsak. Gud er en

person vi kan ha kontakt med. Han har skapt oss slik at han kan tale til oss og vi til ham. Han er evig og allmektig. Han har skapt absolutt alle ting av intet, og det betyr at ikke engang materien fantes før han begynte å skape. Og Gud er Herre over alt han har skapt. Han holder det aktivt oppe hver dag, og han fører både menneskene, naturen og historien fram mot et mål.

Det at Gud holder alt oppe, betyr ikke at vi ikke også kan snakke om lovmessigheten i universet og at universet på mange måter kan sammenlignes med et veldig urverk eller en komplisert maskin. Men universet har ikke skapt seg selv. Gud kan også når som helst gripe inn i maskinen for å korrigere noe. Han kan til og med gjøre "under", det vil si noe som ikke kan forklares ved hjelp av de kjente naturlovene.

Mennesket kan ikke finne ut hvordan Gud er og hvordan han vil at vi skal leve bare ved å bruke sine egne tanker. Gud har åpenbart seg gjennom profeter og apostler, men mest av alt gjennom Jesus Kristus. Hadde ikke Gud åpenbart seg på denne måten, ville vi ha vært henvist til å gjette hvordan Gud er. Da ville det ikke være noen grunn til å tro at våre gjetninger var bedre enn andres. Fordi vi tror at Gud har åpenbart seg, sier vi at vi kan ha sikker viten om Gud - et utsagn som kan skape ikke liten irritasjon hos mennesker som mener at alt som har med gudstro å gjøre helst bør være litt vagt og usikkert. Når vi sier det, mener vi ikke å si at vi tror at vi vet alt om Gud. Langt derifra. Men ut fra åpenbaringen vet vi noe.

DEISMEN ser annerledes på Gud. Den kan også snakke om at Gud har skapt universet. Som en urmaker har han skapt urverket vi kaller "universet", trukket det opp og overlatt det til seg selv. Det går nå ut fra sin egen lovmessighet og sin egen iboende energi. Gud griper ikke inn i det mer, og noen form for overnaturlig åpenbaring blir det ikke snakk om. Vi kunne si at Gud har fått langt mindre praktisk betydning.

Med fare for å forenkle alt for mye, kan vi kanskje si at agnostisismen har en oppfatning som ligner litt på denne. Det er mulig at det finnes en Gud. Men om han finnes, er han utenfor erkjennelsens grenser, og vi har ingen mulighet til å finne ut hvem han er å hva han vil. Agnostikeren vil ikke regne med noen form for guddommelig åpenbaring.

ATEISMEN har gått et skritt videre. Nå er Gud helt kuttet ut. I stedet for å regne med en evig Gud, har ateismen en tendens til å regne med en evig materie. Universet har blitt til ved at materien har formet seg selv, og det holdes i gang ved sin egen iboende energi og sin egen lovmessighet. Religion er en livsløgn. Ateismen mener stort sett at den er en skadelig livsløgn.

Marxismen vil også bekjenne seg til ateismen og til en materialisme som benekter hårdnakket at det finnes noe annet enn materie. En tar kraftig avstand fra enhver tanke om en åndelig virkelighet. Og en er ikke i tvil om at religion er en skadelig livsløgn.

A propos livsløgn, så finnes det også folk som vil hevde at selv om det skulle vise seg at religionen er en livsløgn, så gjør det kanskje ikke så mye. Vi trenger noe å tro på, noe som kan gi livet en ny dimensjon og noe som kan tjene som et grunnlag for de etiske verdiene. Til og med de gamle religionene kan fylle noe av dette behovet.

PANTEISMEN har vi blitt kjent med gjennom religiøse retninger som er inspirert fra Østen. Den sier at Gud og Unverset

egentlig er identiske. Hinduisten kan si at Gud har skapt seg selv om til det universet vi kjenner til, at han er i alle ting vi ser rundt oss men særlig i vårt eget indre. Meditasjon kan hjelpe oss til å komme i kontakt med det guddommelige i oss. Vi må altså særlig søke innover, og ikke utover når vi skal finne Gud.

Men en kan også komme i kontakt med det guddommelige ved å søke utover. Enkelte samfunnsforskere har påstått av fremtidens religion vil bli en slags blanding av panteisme og naturvitenskap. En får en ærefrykt for naturen som nærmer seg det religiøse. "Ærer det evige forår i livet som allting har skapt", sa Bjørnstjerne Bjørnson. Og idag er det noen vitenskapsmenn som skriver "Naturen" og "Evolusjonen" med stor forbokstav. "The Wisdom of Evolution" heter en engelsk bok. En tenker seg da naturen mer som en stor og levende organisme, enn som en mekanisk maskin. Skader vi naturen, skader vi oss selv. Denne retningen går kraftig i møte med naturvitenskapen slik vi kjenner den fra Newtons bevegelseslover og de senere års hensynsløse plyndring av naturressursene. Selv om vi som kristne ikke kan være enige i at naturen og Gud er det samme, vil vi ha forståelse for at naturen - skapt av Gud - har en høy egenverdi. Vi skal forvalte den, ikke trampe den under oss.

MENNESKET I UNIVERSET.

Ser vi bort fra panteismen, går det altså an å sammenligne universet med en maskin. Maskinen drives av sin egen iboende energi og følger sine egne faste lover. Den blir som en slags evighetsmaskin, en perpetuum mobile. Og denne maskinen kan vi nå tenke oss som mer eller mindre åpen for inngrep - utenfra og innenfra.

Det er vel ingen andre enn "gud" som kan tenkes å gripe inn utenfra. Tror en ikke på Gud, forventer en ikke slike inngrep. Og har en et syn som ligner deismens, forventer en det heller ikke. I begge tilfelle blir både under og åpenbaring umulig. Og når en ikke lenger tror at det er Gud som står bak, da har en stort sett bare tilfeldigheten å tro på. En stor del av dagens mennesker tenker nok slik. Og de populærvitenskapelige magasinene som vi får flere og flere av, ser også ut til å dele denne oppfatningen.

I hvilken grad kan det gripes inn i maskinen innenfra? Det skremmende er at det går an å ha et slikt syn på virkeligheten at en benekter at mennesket har noen som helst mulighet til å gripe inn i det som skjer. Mennesket kan gjøres til et restløst produkt av arv og miljø, eller - for å bli i bildet - et tannhjul i maskineriet. Det er fullstendig i de politiske, økonomiske og samfunns-messige krefters vold.

Jo mer lukket universet blir for inngrep, jo grellere blir virkelighetsoppfatningen. Aller grellest er den vel blitt i den såkalte "naturalismen". Idag er det svært få som åpent vil innrømme at de tenker slik naturalistene gjør. Men det er ikke så mange år siden en slik tenkning var svært populær. Og vi er neppe ferdig med denne måten å tenke på enda. Vi vil påstå at svært mange har betydelige vanskeligheter med å forklare hvordan de ut fra sine forutsetninger ikke ender opp i naturalismen.

Vi skal ta med oss et par typisk naturalistiske utsagn:

Nobelprisvinneren Jaques Monod har sagt følgende: "Tilfeldigheten, absolutt fri og blind, er begynnelsen til alt det vel-dige byggverk som evolusjonen har skapt. Denne sentrale ide innen moderne biologi er ikke lenger en blant mange sannsynlige eller endog tenkelige hypoteser. Den er i dag den eneste rimelige hypotese, den eneste som passer med observerte og prøvede fakta" (Fra "Tilfeldighet og nødvendighet"). Vi tar med en annen uttalelse også: "Universet gikk ikke svanger med livet, heller ikke biosfæren med mennesket. Vårt nummer er kommet tilfeldig ut som ved spillebordet i Monte Carlo".

For ikke så lenge siden leste norske studentene E.O.Wilsons "Sociobiology", en bok som enkelte hevdet skulle få like stor betydning som Darwins "Artenes opprinnelse". Hos Wilson møter vi også en utpreget maskintenkning. Menneskers nestekjærlighet reduseres til en biologisk nødvendighet. Det er en mekanisme i oss som er slik at vi forsvarer våre arvestoffer og arbei-

der aktivt for at genene våre skal bli reproduisert. Hvorfor ofrer for eksempel biene sine egne liv for å redde dronningen? Rett og slett fordi de på den måten best sikrer at deres egne arvestoffer går videre til neste generasjon. Og liknende mekanismer er årsak til at mennesker også av og til kan "ofre seg" for en god sak. Takk og pris. Wilsons syn har ikke fått stå uimotsagt. Men det er et skremmende eksempel på hva fremragende forskere kan få seg til å tro. (Wilson er, sammen med Francis Crick, Johan Galtung og Karl Popper, medlem av "The Academy of Humanism")

Den amerikanske psykologen B.F.Skinner må også nevnes. Alt vi tenker og gjør, sier han, tenker og gjør vi fordi vi har lært det ved betingning. Den adferden vi en gang har fått belønning for, har blitt gjentatt gang etter gang og er nå blitt en del av oss, om den da ikke bent fram er blitt oss. Friheten er en ren illusjon. Det er nytteløst å appellere til menneskets frie vilje. Skal vi få mennesker til å gjøre det rette, må vi påvirke dem, det vil si belønne dem hver gang de gjør noe i retning av det vi vil de skal gjøre. Skinner sier at helt til våre dager har de fleste trodd at mennesket på en eller annen måte var selvstendig, det vil si at det i hvert individ fantes et "ego" eller bevissthetssenter som kunne velge fritt mellom flere muligheter. Men, sier Skinner, et slikt selvstendig menneske finnes ikke. Psykologien må se det som sin oppgave å rydde forestillingene om det av veien.

De forskerne vi har sitert her, kan ikke lettvin og greit over- ses. De har hatt en enorm innflytelse og skrevet bøker som er blitt bestselgere. Idag nøler en med å uttale seg like klart og grelt. Men mye av det tankegodset vi sitter med gjør det svært sannsynlig at flere kommer til å ende opp med konklusjonene til Monod, Wilson og Skinner.

Virkelighetsoppfatningen vi sitter med, har ikke bare aka- demisk interesse. Den har praktiske konsekvenser for hvordan vi ser på livet. Og den har praktiske konsekvenser for hvordan vi etter hvert kommer til å behandle hverandre som mennesker. Derfor er det beklagelig at folk flest ikke er seg helt bevisst hva slags virkelighetsoppfatning de har. Så lenge en ikke er klar over det, kan en lett bli et offer for alle mulige former for propa- ganda og en ser ikke konsekvensene av de utsagnene som ofte blir presentert som "vitenskap". Vi våger den påstand at jo ster-kere en betoner at mennesket bare er et høytstående dyr eller en biologisk datamaskin og jo sterkere en betoner at universet bare er en maskin som drives fram av sin egen lovmessighet, jo van- skeligere unngår en å havne i en grell naturalisme. Når en beto- ner disse tingene og ikke ender opp med f.eks. Skinners konklus- joner, er det svært ofte fordi en tillater seg å "tro" et eller annet om mennesket og virkeligheten og ikke tenker konsekvent. En må rett og slett tro noe som ikke direkte lar seg avlede av de vi- tenskapelige "fakta" en ellers har funnet fram til.

Når vi protesterer på at mennesket bare betraktes som et høytstående dyr, protesterer vi ikke først og fremst mot en teori som sier at en dyreart kan ha utviklet seg av en annen, og vi har ikke vanskelig for å se at mennesket rent fysiologisk står dyrene svært nært. Men dersom vi ikke kan heve oss over dyrene, gjør vi oss selv til noe mindre enn mennesker. Det er mer enn nok dyriske krefter i oss, og det er katastrofe om de får fritt løp. Det må vi betone sterkt. Vi trenger impulser til å heve oss over det dyriske. Evolusjonistene har hittil gitt oss få slike impulser. Bi- belens lære om at mennesket er noe helt spesielt, kan gi oss det vi trenger.

Selv om Darwins utviklingslære er dogme for de fleste mennesker i dag, til og med for folk som offisielt tar avstand fra all dogmatisme, så må det dog sies at teorien ennå ikke er bevist. Vi bare nevner det, selv om det i dette kapitlet ikke er noe ho- vedpoeng å gå kraftig til felts mot den. Men selv om vi ikke helt avviser utviklingslæren, så er det i alle fall to ting vi som kristne vil holde urokkelig fast på. Det er Gud som har stått bak og ledet utviklingen. Den har ikke skjedd ved en tilfeldighet. Og men- nesket er det eneste vesen som er skapt i Guds bilde. Det betyr at Gud har gjort det til noe langt mer enn et dyr, selv om det kan ha sine biologiske forfedre blant dyrene.

Det at et naturalistisk syn på virkeligheten gjør livet meningsløst, er selvsagt ikke noe bevis for at naturalismen tar feil. Det kunne jo hende at tilværelsen rett og slett er meningsløs. Men naturalistene bør i alle fall vite hva som er konsekvensene av deres tro.

EN INTERESSANT UTVIKLING.

Vi har allerede nevnt navnet på en del filosofiske retninger. En del tenkere har forsøkt å se en viss sammenheng mellom dem.

Til å begynne med hadde vi den kristne teismen. Da den på 1700-tallet ble erstattet av deismen, ble Gud mer fjern og gudstroen fikk en langt mindre betydning for det praktiske liv. Ja Gud ble så fjern at det ikke ble så lett å se hva en egentlig skulle med ham, og dermed kom naturalismen på 1800-tallet, og den benektet helt hans eksistens og regnet med et godt univers der alt restløst kan forklares ved hjelp av naturlover og arv og miljø.

Men hvordan kan en ha et naturalistisk syn og samtidig se noen som helst mening med tilværelsen? Nihilistene mener at det er helt umulig. De ser det som meningsløst å snakke om verdier. Og dersom alt det vi tenker bare er et produkt av arv og miljø, da blir det jo umulig å vite noe som helst. Når jeg sier at jeg er et produkt av arv og miljø, så er jo til og med det utsagnet selv et produkt av arv og miljø. Og jo mer vi tenker slik, jo mer usikker og uvirkelig blir virkeligheten rundt oss. Eksistensialistene i vårt århundre har løst problemet på en annen måte. De innser og innrømmer at alt kan virke meningsløst og at en bent fram kan se på verden som et helvete. Men i denne verden uten mening og verdier, må mennesket selv skape seg mening og verdier. Mennesket er det det gjør seg selv til.

Skulle en nå føle at ingen av disse "-ismene" strekker til, så er det selvsagt flere å velge imellom. Nå skal vi bare stille spørsmålet: Er det slik at når en oppgir troen på en Gud som griper inn, da havner en før eller senere automatisk i meningsløsheten?

Bibelen har i alle fall sagt at når mennesker prøver å frigjøre seg fra Gud, blir de fort bundet av noe annet. Får ikke Gud være Herre over oss, blir materialismen vår herre. Da blir det fort slik at det ikke er vi som skal herske over naturen og omgivelsene, men de som hersker over oss. Det er ikke mye som tyder på at mennesket er blitt noe særlig friere siden det løsrev seg fra Gud. Fri når det gjelder en del småting kanskje. Men i det store og hele mer bundet enn før.

TROEN PÅ UNDER.

De som har drevet med naturvitenskap har stort sett ikke hatt noe imot Gud. Av metodiske grunner måtte de holde han utenfor når de satte opp de vitenskapelige hypotesene. Men det som skjedde, var nok at når tilstrekkelig mange fenomener kunne forklares uten å trekke inn Gud, kom noen i skade for å tro at Gud var motbevist. Og det er i høyeste grad en uvitenskapelig tanke. (Se mer om dette i Oskas Skarsaune: "Bibelen og naturvitenskapen", Credo forlag)

Kan hende en ugjennoemt kristen apologetikk har noe av skylda for denne feilslutningen. En har nemlig fra kristent hold hatt en slem tendens til å prøve å "bevise" Gud ved å vise til de tingene vitenskapen ikke har klart å forklare. En har på en måte plassert Gud der de vitenskapelige teoriene hadde huller. Men etter hvert som flere og flere hull er tettet igjen, har Gud blitt mer og mer hjemløs. Har kristne prøvd å bevise Gud ved å henvise til slike hull, må vi ikke være overrasket over at noen prøver å motbevise Gud bare ved å vise til at hullene er tettet igjen.

Det går an å snakke om Gud uten å henvise til under. Det går godt an. Når Paulus snakket med folk som ikke trodde på Bibelens Gud, var han ikke først og fremst opptatt av å fortelle om den Gud som gjorde under. Han fortalte heller om den Gud som sto bak lovmessigheten vi finner i universet (Apg 14,15-17 og 17,22-31). For Gud har ikke skapt et kaotisk univers. Han har

skapt et ordnet univers der vi kan være trygge og ha rimelige muligheter til å forutse hva som vil skje. Det er universets orden og lovmessighet som gjør at vi kan etterleve befallingen om å legge jorden under oss. Og universets lovmessighet sier mye om hvem Gud er.

Men selv om vi ikke må henvise til under for å snakke meningsfylt om Gud, forteller Bibelen oss om en del under. En del av dem er så vesentlige at har de ikke skjedd, faller hele kristendommen. "Er Kristus ikke stått opp, da er vårt budskap intet, og deres tro meningsløs", sier Paulus i 1.Kor 15,14. Men er det intellektuelt forsvarlig å tro på under?

Det kommer an på hvilket utgangspunkt en har. Sitter en med en marxistisk eller naturalistisk syn på virkeligheten, kan en selvsagt ikke tro på under. En har på forhånd utelukket muligheten. Tror en derimot at det finnes en allmektig Gud og at vi lever i et univers som er åpent for inngrep utenfra, da er det ikke så vanskelig å tro at Gud av og til griper inn.

Er en programforpliktet til ikke å tro på under, må alt det som bibelen kaller under, få en "naturlig" forklaring. De fleste vil være beskjedne nok til å innrømme at vi foreløpig ikke kan forklare alt helt ut. Men dersom vitenskapen får litt mer tid på seg, vil den ganske sikkert kunne komme med en fullgod forklaring. Det er en trygg på. Og mange kommer med "naturlige" forklaringer på undrene som er langt vanskeligere å tro på enn undrene selv.

Det er et poeng at kristentroen sier noe om virkeligheten. Det er grunnen til at den rett og slett ikke lar seg forene med enhver annen filosofi eller tenkemåte. En kan ikke være naturalist og kristen samtidig. En kan ikke være marxist og kristen samtidig. Ikke dersom en holder fast på naturalistens og marxistens syn på virkeligheten i den grad at en benekter enhver mulighet for en åndelig verden og for at Gud kan gripe inn gjennom under og åpenbaring. Dermed har vi ikke sagt at ikke mye av det naturalisten og marxisten sier også kan la seg forene med en kristen virkelighetsoppfatning. Vi har bare sagt at det er mye som ikke er forenlig. Hadde hovedpoenget med kristendommen vært å fremskaffe gode følelser, gi en ny dimensjon til livet eller noe i den retning, ville dette selvsagt ikke vært noe problem. Men Bibelen er ikke fornøyd med det. Den sier noe om en åndelig virkelighet, noe om den materielle verden, noe om menneskets enorme verdi og noe om målet for tilværelsen. Og dermed må den kolliderer med en rekke "-ismer" og ideologier som sier noe annet.

JESU OPPSTANDELSE.

Det går an å prøve å finne en naturlig forklaring på Jesu oppstandelse. Forklaringene går stort sett i tre retninger: Jesus var bare skinnød, det var noen som stjal liket eller disiplene hadde bare hatt syner. La oss ta for oss disse forklaringene.

Det er neppe sannsynlig at Jesus bare var skinnød. Han hadde fått 39 piskeslag, og det var en så hard straff at det mangler ikke på eksempler på at de som ble utsatt for den rett og slett døde av den. Så måtte han slite seg fram i varmen med en kjempetung bjelke til et kors. Så hang han på korset i solsteiken, og da han ble tatt ned var det flere som konstaterte at han var død. Er det rimelig å tro at noen etter alt dette våkner opp igjen etter å ha ligget i to døgn i en kald steingrav? Er det rimelig å tro at noen i en slik tilstand er i stand til å vikle seg ut av likledet og velte en tung stein? Nei, sannsynlig er det ikke.

Kunne noen ha stjålet liket? Det ville i så fall ikke ha vært så lett siden graven var bevoktet. Og det er slett ikke lett å tenke seg hvem som kunne ha gjort det. Det kan verken ha vært de jødiske eller romerske ledere. Da disiplene sto fram midt i Jerusalem og forkynte at Jesus var stått opp, var det nemlig ingen av disse gruppene som kunne vise til at de visste hvor liket var. Og det ville de nok gjort om de hadde muligheten til det. Det ville vært et meget effektivt våpen mot den forkynnelsen de ikke likte. Kan disiplene ha gjort det selv? Det er en enda mer umulig tanke. Flere av apostlene led martyrdøden. Er det på noen måte

rimelig å tro at de hadde vært villige til det dersom de visste at de forkynte en løgn?

Da er det bare en mulighet igjen: Disiplene må ha vært ut-satt for syner og hallusinasjoner. Problemet er bare at flere men-nesker som regel ikke har de samme hallusinasjonene samtidig. Og når vi hører om det djerve livet de levde, får vi ikke inntrykk av at de var lett påvirkelige mennesker. De må, på tross av at de trodde på ting vi kan synes er ganske umulige, ha vært forholdsv- is jordnære mennesker.

Hvordan vil vi forholde oss til beretningene om Jesu opp- standelse? De er i høyeste grad en utfordring. For at det skjedde noe med disiplene, er hevet over enhver tvil. De som før var både redde og feige står etter hvert fram med et mot og en vitne- trang som er imponerende. De ble helt forvandlede mennesker. Kan vi finne en god "naturlig" forklaring på det? Og dersom vi ikke kan: Hva er det som hindrer oss i å innrømme at de hadde møtt den oppstandne Jesus? Og vil vi ta konsekvensen av at Bi- belen sier at vi også kan få et slikt møte?

NOEN SPØRSMÅL.

Vi har aldri trodd at vi kan bevise kristendommens sannhet. Bibelen har ikke gitt oss svar på alle livets spørsmål, selv om den har gitt svar på ganske mange. Noen spørsmål må vi fortsatt la stå ubesvart, og av og til støter vi på ting som virker paradok- salt.

Men slik er det uansett hvilket livssyn en bekjenner seg til. Kristendommen byr ikke på flere paradokser enn mange andre livssyn. Vi er faktisk tilbøyelig til å tro at den kan by på færre.

Vi har lyst til å utfordre deg til å vurdere den og ta stilling til den. Bibelen er opptatt av de tingene dagens mennesker er opp- tatt av. Den har - stikk i strid med det folk tror - et langt mer op- timistisk syn på livet og virkeligheten enn de fleste andre livs- syn. Et par spørsmål har vi lyst til å stille:

Går det virkelig an å tro at universet har skapt seg selv? Det er ikke direkte sannsynlig at et leksikon blir til ved en tilfelig- het idet et trykkeri eksploderer, og de som driver med sannsyn- lighetsregning kan på rent matematisk grunnlag si at det er enda mindre sannsynlig at universet er blitt til av seg selv. Mulig? Ja, kanskje. Men sannsynlig? Ikke tale om. Og når vår tids forskere bruker lang tid og mye omtanke på å planlegge forsøk som f.eks. får uorganiske stoffer til å gå over til organiske, da har de i alle fall ikke bevist at slikt skjer ved tilfeldighet. Hadde forsø- kene deres vært tilfeldige, hadde de neppe oppnådd noen resul- tater.

Og skulle du fortsatt nekte å tro på en Gud, hva vil du da tro på? At alt er blitt til ved en ren tilfeldighet? I så fall: Hva ser du da som meningen med livet? Ser du noen, eller kan du leve med å se på tilværelsen som heller meningsløs? Og dersom du selv er blitt til ved en ren tilfeldighet, hvordan vil du da argumentere for at du er verdifull og har større rett til å leve enn de dyrene og plantene du ser rundt deg? Dersom livet ikke har noen mening, er det et annet spørsmål som blir interessant: Hvordan kan det ha seg at et hav av tilfeldighet har skyllet opp et vesen som stad- dig går rundt og spør etter mening og hva som er rett og galt? Et moralsk vesen i et amoralsk univers? Det må en da kunne kalle en mistilpassning, et eksempel på at en dyreart ikke utvikler seg slik at den blir mer og mer tilpassningsdyktig. Mennesket er med andre ord et uheldig misfoster som naturen gjør best i å kvitte seg med.

Og skulle du tilhøre den gruppen som synes at kristentroen må gi menneskene et heller mørkt syn på tilværelsen, så har jeg lyst til å spørre deg om du ikke har lagt merke til at mange kunstnere har et langt mørkere syn på tingene enn vi kristne. Som de ærlige og følsomme mennesker de er, forstår de svært mye av hva det vil si å leve uten Gud. Verden er og blir me- ningsløs, absurd og umenneskelig, atomenes tilfeldige runddans over noen milliarder år før universet går under.

Mange bildende kunstnere har oppgitt å komme med noe budskap. De prøver ikke engang på det. På en kunstutstilling i

Trondheim hang det våren 1986 et stort bilde som mer lignet en mørk plakat. "Things are out of sight. Continue to exist" var plakaten budskap. Det er neimen ikke et budskap å bli glad av.

Filmskaperne kommer med det samme nedslående budska- pet. Vi har mye å velge imellom. "The Wall", "Blikktrommen", "Natt på Manhattan". livet og virkeligheten skildres så nitrist at det er liksom ikke et gnist av håp eller mening noen steder. Og hvor mange gad å slite seg gjennom Fjernsynsteaterets oppset- ning av Bertholt Brechts "Det gode mennesket fra Sesuan". Det verste er at alle disse stykkene snakker om livet akkurat som Bibelen gjør det. Det er bare det at de får ikke med seg mer enn halve sannheten. De får bare med seg hvordan Bibelen sier at livet blir uten Gud. Og dermed sier de mye av det samme som står i "Forkynneren", et av de gammeltestamentlige skriftene som i særlig grad burde interessere vår tids mennesker.

Og vi kunne nevne forfattere i fleng. De presenterer oss for mennesker som har sluttet å kommunisere med hverandre, som lever ut alle sine drifter og behov uten å bli tilfredsstillt. De er inderlige ensomme midt iblant mennesker som bare tenker på seg selv, som aldri opplever at de blir betraktet som verdifulle. Og nok en gang: Som kristne tviler vi ikke på at forfatterne har sett en del av sannheten. Det tragiske er bare at det er en del de ikke har fått med: Den viktigste.

Og inn i alt dette har Bibelen noe å si. Den har et svar på mye av det dagens kunstnere spør om. Har du noe svar? Har du noe lys du kan bringe inn i dette mørket som vi leser om og ser framstilt på scene og lerret?

Nå kan det hende at du kan svare på disse spørsmålene uten å gjøre det ut fra et kristent livssyn. Men vi våger å påstå at mange som prøver på det, fort vikler seg inn i en del selvmotsi- gelser.